

Posudek konzultanta

na rigorózní práci Mgr. Olgy Školové

Institut vazby v trestním řízení

I. Rigorózní práce Mgr. Olgy Školové o rozsahu 137 stran textu je zasvěcenou studií věnovanou institutu vazby. Téma rigorózní práce je velmi významné i velmi aktuální. Není mnoho institutů trestního řádu, které by byly tak široce zpracovány literárně i judikaturou a které by byly současně pod takovým dohledem médií, jako právě institut vazby. Je to pochopitelné. Vazba znamená vážný zásah do osobní svobody člověka, o jehož vině nebylo dosud pravomocně rozhodnuto. Proto by se její použití mělo pečlivě zvažovat, aby nedocházelo k jejímu zneužívání nebo nadužívání. Autorka správně v úvodu uvádí, že institut vazby je nejvýznamnějším prostředkem sloužícím k zajištění řádného průběhu trestního řízení a zároveň také nejvýraznějším zásahem do života dotčené osoby a jeho nejbližšího okolí.

O aktuálnosti tématu svědčí i okolnost, že téměř každá novela trestního řádu přijatá po roce 1989 se v té či oné míře dotýkala institutu vazby. Platí to v plné míře i pro velkou novelu trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. a účinnou dnem 1. ledna 2002, která zakotvila řadu změn týkajících se institutu vazby a zasáhla do její stávající koncepce. Zejména rozhodování o vazbě, komplikované formální vazební právo a z toho vyplývající aplikační problémy vedou k relativně bohaté judikatuře Nejvyššího soudu i Ústavního soudu. Rigorozantka tyto problémy neopominula a věnovala jim v práci potřebnou pozornost.

Je třeba také připomenout, že institut vazby lze zkoumat z různých úhlů pohledu (jiný je pohled orgánů činných v trestním řízení, jiný je pohled obhájce, poškozený vnímá vazbu obviněného odlišně od předchozích subjektů etc.) a že v řízení o vazbě je třeba dbát dodržování základních zásad trestního řízení, zejména zásady presumpce nevinny, zajištění práva na obhajobu při rozhodování o vazbě a ovšem zejména zásady „fair“ procesu.

Autorka svoji práci rozdělila do devíti kapitol (dále podrobněji členěných), přičemž první kapitola je úvodem k celé práci, a devátá kapitola je závěrem práce, ve kterém autorka shrnuje poznatky, ke kterým dospěla ve své práci.

Prvé dvě kapitoly jsou věnovány obecným otázkám institutu vazby, zejména mezinárodně právním a ústavněprávním souvislostem a limitům vazby. Na tyto kapitoly zcela organicky navazuje pojednání o tzv. materiálním vazebním právu a tzv. formálním vazebním právu - kapitoly třetí a čtvrtá. Tyto kapitoly tvoří těžiště recenzované rigorózní práce. V páté kapitole se autorka zabývá náhradou škody vzniklé v souvislosti s vazbou v trestním řízení, šestá kapitola je věnována zvláštním případům vazby. Zajímavé je srovnání s rakouskou právní úpravou, která je obsahem sedmé kapitoly. Úvahy *de lege ferenda* obsahuje osmá kapitola. Svoji práci uzavírá autorka závěrem, ve kterém připomíná, že současnou právní úpravu nelze považovat za definitivní, zejména v oblasti formálního vazebního práva.

Systematiku práce považuji za správnou a logickou. Jednotlivé části práce na sebe vhodně navazují. Soustředila se na základní, fundamentální problémy institutu vazby, a to zejména z pohledu ústavněprávních souvislostí a z pohledu aplikační praxe. Podle mého názoru se podařilo autorce vytyčený úkol splnit a práce je vypracována na výborné odborné i literární úrovni.

Rigorozantka vypracovala práci na podkladě dostatečného počtu odborných literárních pramenů. Správně a v dostatečné míře používá i konstantní judikaturu obecných soudů i judikaturu Ústavního soudu. Z odborných pramenů schází snad jen Ivorova slovenská monografie o zajištění osoby obviněného v trestním řízení. Autorka také správně postřehla a v práci akceptovala, že povaha tématu nedovolí zabývat se jen normami trestního řádu, resp. policejního zákona či zákona o výkonu vazby, ale že je nutný hlubší průnik do dalších norem, jako jsou Ústava, Listina, Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod.

Rigorózní práce je zpracována pečlivě i po technické stránce a je napsána živým, čtivým stylem.

II. Vlastní faktická část práce je soustředěna do kapitol pojednávajících o tzv. materiálním a formálním vazebním právu a vazebním právu ve věcech mladistvých. Hlavní pozornost je

v těchto kapitolách soustředěna na výklad platné právní úpravy vazby a na řešení souvisejících aplikačních problémů.

V partii o vazebních důvodech autorka podrobně rozebírá platnou právní úpravu a snaží se výklad přiblížit či doplnit i praktickými příklady. Jednotlivá ustanovení trestního řádu, zejména ustanovení § 67 tr. řádu o vazebních důvodech podrobně rozebírá, odstavec po odstavci, větu po větě. Analýza je vždy podrobná, detaily funkční a nejeví se jako nadbytečné.

Zejména v kapitole o formálním vazebním právu uplatňuje autorka schopnost jemného kritického pohledu na současnou právní úpravu. Tyto výtky poté sumarizuje ještě v kapitole osmé, ve které uvádí i návrhy de lege ferenda. Nejvýznamnější se týkají rozhodování o dalším trvání vazby, systému periodického rozhodování o vazbě a systému podvojného rozhodování o vazbě ze zákona (§ 71 tr. řádu) a na návrh (§ 72 tr. řádu).

Její kritiku považuji za správnou, důkladnou a v naprosté většině s ní souhlasím. Zejména složitost tzv. formálního vazebního práva doslova volá po zjednodušení.

III. Závěrem shrnuji: Rigorózní práce Mgr. Olgy Školové je plně způsobilým podkladem pro ústní obhajobu. Rigorozantka prokázala schopnost samostatného písemného projevu na odborné téma. Prokázala také suverénní znalost právní úpravy, judikatury i aplikační praxe. Rigorózní práce má velkou informační hodnotu.

Ústní obhajobu doporučuji orientovat na otázku:

Návrhy de lege ferenda v materiálním i formálním vazebním právu.

V Praze 23. března 2011

Prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.,